

AN INDIAN TAI'S JOURNEY INTO THE BEGINNING

Reflections on Prof. Girin Phukon's
Fieldwork to and from

Mengmao, China

Chen Jianming

11

Book Review:

*An Indian Tai's Journey into the Beginning:
Reflections on Prof. Girin Phukon's Fieldwork
to and from Mengmao, Yunnan, China*
โดย เฉิน เจี้ยนหมิง (Chen Jianming)

DOI : 10.14456/drj.2026.11

ดร. ดำรงพล อินทร์จันทร์*

Dr. Damrongpon Inchan

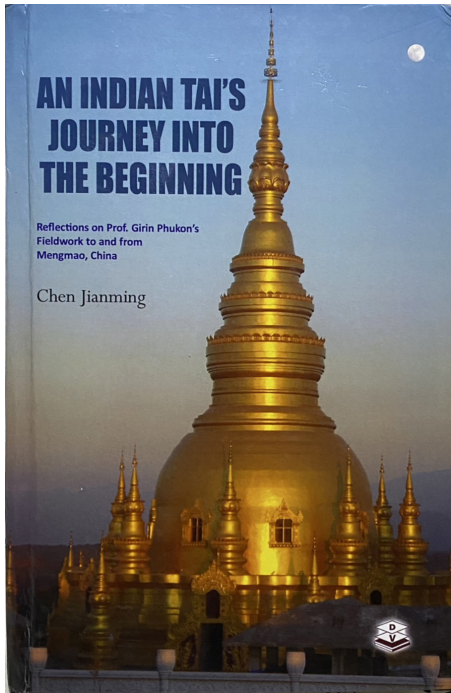
---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาคนานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล:
dam.inchan@gmail.com

Assistant Professor, Department of Anthropology, Faculty of Archaeology,
Silpakorn University. email: dam.inchan@gmail.com

บทปริทัศน์หนังสือนี้พิจารณาผลงานเขียนของ เฉิน เจี้ยนหมิง (Chen Jianming) เรื่อง *An Indian Tai's Journey into the Beginning* (2025) ซึ่งเป็นงานเขียนเชิงชาติพันธุ์วรรณาและประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่สะท้อนจากประสบการณ์ร่วมในการลงพื้นที่ภาคสนามในมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ช่วงปี ค.ศ. 2014-2015 ของศาสตราจารย์กิริน พุกอน (Professor Girin Phukon) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยไทศึกษา (Institute of Tai Studies and Research) รัฐอัสสัม สาธารณรัฐอินเดีย และบรรณาธิการของวารสาร Indian Journal of Tai Studies (IJTS) งานชิ้นนี้นำเสนอผ่านฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนของชาวไท/ไต โดยย้อนรอยเส้นทางการอพยพในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ของเจ้าหลวงเสือก่าฟ้า (Chaolung Siu-Ka-Pha/Sukapha) ผู้สถาปนาอาณาจักรอาหม จากเมืองมาว มณฑลยูนนาน ทางด้านตะวันตกสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรในรัฐอัสสัม ครองราชย์ระหว่าง ปี ค.ศ.1228-1268

ผลงานเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 12 บท ที่เรียบเรียงข้อมูลทางชาติพันธุ์ ข้อถกเถียงทางประวัติศาสตร์ ประสบการณ์เดินทางที่เต็มไปด้วยความรู้สึกรักของนักวิชาการไทอาหมจากภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ด้วยความมุ่งหมายแสวงหารากเหง้าบรรพบุรุษ ผู้เขียนบรรยายในหลายระดับเชื่อมโยงข้อมูลภาษาจีน อังกฤษ และไทยว่าด้วยอัตลักษณ์

Book review - *An Indian Tai's Journey into the Beginning: Reflections on Prof. Girin Phukon's Fieldwork to and from Mengmao, Yunnan, China*

ผู้เขียน: เฉิน เจี้ยนหมิง (Chen Jianming)

สำนักพิมพ์: DVS Publishers
(Guwahati: Delhi)

จำนวนหน้า: 335

ปีที่พิมพ์: 2025

ISBN: 978-93-85839-99-3

ของกลุ่มชนชาติไท/ไตในเอเชียใต้ จะเห็นได้ว่า ข้อเขียนสะท้อนประสบการณ์ภาคสนามนี้อยู่ภายใต้ว่าทกรรมทางมานุษยวิทยาว่าด้วยการอพยพของคนไทย/ไท/ไต การหักล้างทฤษฎีถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย และอาณาจักรน่านเจ้า ตลอดจนการนำเสนอความเป็นจริงทางสังคมวัฒนธรรมการเมืองการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจีนสมัยปัจจุบัน

บทนำ: การแพร่กระจายไปทางตะวันตกของชาวไท

ชาวไทอาศัยอยู่บนที่ราบทางตอนใต้ของจีน และตามหุบเขาทางตอนเหนือของเวียดนาม เป็นกลุ่มชนหลักในลาวและไทย อีกทั้งยังอาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มส่วนใหญ่ของภาคเหนือของเมียนมา และยังพบกลุ่มชาวไทจำนวนหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียด้วย ชาวไทมีประชากรรวมประมาณ 100 ล้านคน และเป็นที่รู้จักด้วยชื่อเรียกหลากหลายทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้แก่ ชาน/ไทใหญ่ (Shan), ไทลื้อ (Tai Lue), ไทยวน (Tai Yuan), ลาว (Lao), จ้วง (Zhuang), ตัง (Dong), ไทย (Thai), ไทดำ (Tai Dam), ไทแดง (Tai Deng) เป็นต้น ส่วนชาวไทในอินเดียอาศัยอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ในรัฐอัสสัม (Assam) รัฐอรุณาจัลประเทศ (Arunachal Pradesh) และรัฐมณีปุระ (Manipur) ที่รู้จักในชื่อ อาหม (Ahom), อ่ายตอน (Aiton), คำตี้ (Khamti), คำย้ง (Khamyang), ฟ่าเก (Phake), ตูรุง (Turung) และกะเบา (Kabaw) (Chen, 2025: 16-17)

ในบันทึกประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักจำกัดความว่าคริสต์ศตวรรษที่ 13 เป็นยุคแห่ง “ความรุ่งโรจน์” (effervescence) ของกลุ่มคนไท ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการขยายตัวไปทางตะวันตกอย่างมากจนนำไปสู่การสถาปนาอาณาจักรอาหม เรื่องราวในหนังสือของเฉิน เจียนหมิง เปรียบเสมือนการอพยพย้อนกลับเชิงปัญญาและอารมณ์ในโลกสมัยใหม่

ของศาสตราจารย์กิริณ พุกอน ผู้จุดเริ่มต้นหรือมาตุภูมิของบรรพชน ณ เมืองมาว (Mengmao) (เมืองรู่ยี่ในมณฑลยูนนานปัจจุบัน) เป็น “ความโหยหาถิ่นฐานบ้านเกิดของชาวไทในอัสสัม” (the Homesickness of the Tai in Assam) บรรยายการเดินทางจากคนหนึ่งไปเมืองมาวและพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เช่น ผาเกอเชอริง (Pha-Ke-Che-Ring) ซึ่งเป็นถิ่นฐานของชาวไทพ่าเก อีกกลุ่มหนึ่งของชาวไท ซึ่งเดิมอพยพมาจากเมืองมาว ผ่านเมืองกวาน (Muang Kwan) ในหุบเขาชุกอง (Hu Kuang) จากนั้นพวกเขาเดินทางต่อไปยังทะเลสาบหนองจางบนเทือกเขาปาดไก่อ่ (Nong Jang Patkai Range) ซึ่งเสือก่าฟ้าได้ประกาศให้ทะเลสาบแห่งนี้เป็นดินแดนของตนตั้งแต่ ค.ศ. 1228 แล้ว โดยมีเขตแดนด้านตะวันออกเป็นเส้นแบ่งระหว่างแคว้นนารา (Nara County) กับอาณาเขตของเขาจากช่องเขาหนองจางปาดไก่อ่ เสือก่าฟ้าเคลื่อนกองทัพไปยังแม่น้ำรูก (Ruk River) ตามลำน้ำป่งหรือบง (Pong/Bong) ที่นั่นพวกเขาสร้างแพและทั้งคณะรวมถึงม้าสามร้อยตัวลงสู่แม่น้ำดิหิง (Dihing) จากจุดบรรจบของแม่น้ำ พวกเขาพายเรือต่อไปตามแม่น้ำดิหิงไปทางตะวันตกเฉียงใต้ ผ่านเขตติราป (Tirap) ในปัจจุบัน และเคลื่อนเข้าสู่ลุ่มน้ำพรหมบุตรในบริเวณที่เรียกว่า ติปัม (Tipam) (Chen, 2025: 169-188)

ผู้เขียน เฉิน เจี้ยนหมิง เป็นศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคุนหมิง (Kunming University of Science and Technology) อธิบายว่า เขาทำหน้าที่หลากหลายตลอดการเดินทางเป็นทั้งผู้ประสานงาน ล่าม พนักงานขับรถ และผู้ดูแล (a contact person, an interpreter, a car driver and a caregiver) อำนาจความสะดวกกับคณะเดินทางชาวอินเดีย หากในหน้ากระดาษเขาเปลี่ยนบทบาทเป็น “นักชาติพันธุ์วรรณาเชิงสะท้อนย้อนคิด” (reflective ethnographer) ถ่ายทอดบันทึกการเดินทางที่ครอบคลุมระยะทาง 3,136

กิโลเมตรในช่วงเวลา 12 วัน ข้อเขียนนี้จึงเป็นทั้งบันทึกการเดินทาง ประวัติศาสตร์นิพนธ์ และการสืบค้นทางมานุษยวิทยา ว่าด้วยธรรมชาติ แห่งวัฒนธรรม (nature of culture) ของกลุ่มชาวไทที่มีความคล้ายคลึงกัน อย่างน่าทึ่ง แม้จะถูกแบ่งแยกด้วยระยะเวลาหลายศตวรรษและห่างกัน เป็นระยะทางหลายพันกิโลเมตรก็ตาม

การเดินทางแห่งความรู้สึกและวิถีแห่งการลงพื้นที่ภาคสนาม

แกนหลักของหนังสืออยู่ที่ความเชื่อมโยงทางชาติพันธุ์และ วัฒนธรรมระหว่างชาวไทในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ และจีน ตามคำบรรยายของศาสตราจารย์ฟูกอนว่า ชาวไทเป็นชนชาติเชื้อสายมองโกลอยด์ อาศัยอยู่ในพื้นที่กว้างใหญ่ของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียทาง ตะวันตก ไปทางตะวันออก ตั้งแต่กวางสี และเกาะไหหลำของจีน เฉิน กล่าวว่ศาสตราจารย์ฟูกอน นักวิชาการชาวไทยอายุ 70 ปี เป็น ตัวแทนของ “นักวิจัยภาคสนาม” (fieldworker) มากกว่าเป็น “นักวิชาการ บนหอคอยงาช้าง” (armchair philosopher) ซึ่งเขาช่วยอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางและการเจรจาสื่อสารระหว่างนักวิชาการจีนด้านไต้ ศึกษา (Dai studies) และนักวิชาการอินเดียด้านไทศึกษา (Tai studies) ตลอดระยะเวลาในยูนนาน (Chen, 2025: 16)

การเดินทางเริ่มต้นและสิ้นสุดที่นครคุนหมิง เมื่อศาสตราจารย์ฟูกอน ได้ร่วมหารือกับสภาสังคมศาสตร์มณฑลยูนนาน (Yunnan Academy of Social Sciences) เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนและถกเถียงในหลากหลายประเด็นอาทิ อัตลักษณ์แห่งชาติ (national identity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic identity) นโยบายการปกครองทางชาติพันธุ์ ประสบการณ์ของ ยุโรป รัสเซีย และได้หวัน ซึ่งเล็งเห็นว่า นโยบายการกลืนกลายทางชาติพันธุ์

แบบเอกภาพ (the unified policy of racist assimilation) ได้เปลี่ยนไปสู่แนวทางทางการเมืองแบบเปิดกว้างต่อความหลากหลาย แบบพหุนิยม แนวโรแมนติก ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองต่างหวนกลับไปสู่นโยบายแบบเอกภาพอีกครั้งบนพื้นฐานของความเป็นจริง ด้วยแนวคิด “หม้อหลอมรวม” (melting pot) หรือ “ซามสลัด” (salad bowl) หรือ “โมเสกทางชาติพันธุ์” (ethnic mosaic) หรือ “สระรวมชาติพันธุ์” (ethnic pool) เน้นให้ภาพรวมอย่างละเอียดเกี่ยวกับนโยบายกลุ่มชาติพันธุ์ของจีน โดยเฉพาะรูปแบบ “เอกภาพในความหลากหลายของประชาชาติจีน” (Diversified Entity of the Chinese Nation) เฉกเช่นที่ ศาสตราจารย์เฟย เซี่ยวทง (Fei Xiaotong ซึ่งในแวดวงภาษาอังกฤษรู้จักกันในชื่อ Hsiatong Fei) ได้สรุปความไว้อ่อนหน้า การดำเนินการปกครองตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ในระดับภูมิภาคของจีนนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1949 เป็นต้นมา นำมาสู่เขตปกครองตนเองทางชาติพันธุ์ระดับภูมิภาค ซึ่งช่วยรับประกันความเสมอภาคและความปรองดองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาของชนชาติทั้ง 56 กลุ่ม การปกครองตนเองทางชาติพันธุ์ของจีนไม่ว่าจะเป็นระดับภูมิภาค มณฑล อำเภอ หรือ ตำบล (autonomous prefectures, counties and townships) ถือเป็นหนึ่งในระบบการเมืองพื้นฐานของจีนที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลง¹ (Chen, 2025: 8-9)

¹ นับตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ. 1949 จีนได้จัดตั้งเขตปกครองตนเอง 5 แห่ง เขตปกครองตนเองระดับจังหวัด 30 แห่ง และเขตปกครองตนเองระดับอำเภอ 120 แห่ง ยูนนานเป็นมณฑลของจีนที่มีชนกลุ่มน้อยถึง 25 กลุ่มชาติพันธุ์ มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีชนชาติรวม 26 กลุ่ม รวมทั้งชาวฮั่น โดยแต่ละกลุ่มมีประชากรมากกว่า 5,000 คน และในจำนวนนี้มีชนกลุ่มน้อย 15 กลุ่มที่พบได้เฉพาะในยูนนานเท่านั้น ชนกลุ่มน้อยของยูนนานมีสัดส่วนประมาณหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมดของมณฑล นอกจากนี้ยูนนานยังมีเขตปกครองตนเองมากที่สุดในจีน โดยมีเขตปกครองตนเองระดับจังหวัด 8 แห่ง เขตปกครองตนเองระดับอำเภอ 29 แห่ง และตำบลชนกลุ่มน้อย 149 แห่ง พื้นที่ปกครองตนเองเหล่านี้คิดเป็น 70% ของพื้นที่ทั้งหมด (Chen, 2025: 9)

ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์เชิงสัญลักษณ์

เนื้อหาของหนังสือเริ่มจากการเดินทางเข้าสู่บริเวณเขตปกครองตนเองชนชาติไตสิบสองปันนา ที่ถูกขนานนามว่า “อาณาจักรแห่งช้างและนกยูง” (the Kingdom of Elephants and Peacocks) ในส่วนนี้ หนังสือได้อภิปรายเชิงมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ (symbolic anthropology) แสดงให้เห็นถึงความผูกพันที่ลึกซึ้งของชาวไต/ไทที่มีต่อ “ช้าง” ซึ่งเป็นสัตว์ที่ใช้ในการเกษตร การขนส่ง และการสงครามมาตลอดช่วงประวัติศาสตร์ ช้างเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ ส่วน “นกยูง” เป็นสัญลักษณ์ของความงามและความสุข สัญลักษณ์เหล่านี้ไม่ใช่เพียงเรื่องทางสุนทรียศาสตร์ หากเป็นสารเร่งปฏิกิริยาของความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม (catalytic agents of socio-cultural linkage) อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมโยงทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายมองตะวันออก (Look-East Policy) ของรัฐบาลอินเดีย (Chen, 2025: 16)

อีกหนึ่งประเด็นหนึ่งก็คือเนื้อหาทางมานุษยวิทยาทางสถาปัตยกรรม (architectural anthropology) มีคำอธิบายถึงเรือนใต้ถุนสูงของชาวไต หรือ “เฮือน” ว่ามีลักษณะคล้ายหงส์บิน การเปลี่ยนผ่านจากผนังไม้ไผ่สานไปสู่คอนกรีตเสริมเหล็กที่ทันสมัยในหมู่บ้านต่างๆ เช่น จิงฮา (Jingha) และ เมืองฮุน (Menghun) ถูกบันทึกไว้ด้วยสายตาที่วิพากษ์วิจารณ์ต่อการหายไปของโครงสร้างบ้านเรือนแบบดั้งเดิม ความเป็นเมืองนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่มากขึ้น ซึ่งรอยประทับทางชาติพันธุ์มักถูกผลักให้ไปอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกทำให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ เช่น เกาจวงสิบสองจิ่ง (Gaozhuang Xishuangjing)² ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1989 เจียง

² ซึ่งมีความหมายว่า “เก้าหอคอย สิบสองเมือง” เป็นโครงการอุทยานการท่องเที่ยวริมแม่น้ำ

เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) ประธานาธิบดีจีนในขณะนั้น ได้เดินทางมาตรวจเยี่ยม ภายหลังจากที่จีนดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ รวมถึงการพัฒนาเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หมู่บ้านมานจิงหลาน (Manjinglan) ได้กลายเป็นพื้นที่พัฒนาแห่งใหม่ โรงแรมและภัตตาคารต่างสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนภูมิทัศน์แบบหมู่บ้านดั้งเดิมค่อยๆ เลือนหายไป มีถนนสายกว้างที่เรียงรายไปด้วยร้านอาหารไม้ไผ่สร้างใหม่ ซึ่งโดดเด่นด้วยอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวนาในอดีตที่เคยทำงานในไร่ นา ปัจจุบันได้หันมาประกอบธุรกิจร้านอาหาร โรงงาน หรือธุรกิจอื่นๆ และเริ่มต้นเส้นทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนรูปแบบใหม่ บนถนนอาหารพื้นบ้านมานจิงหลาน ผู้คนไม่เพียงได้ลิ้มลองอาหารของชาวฮานี (ในไทยมักเป็นที่รู้จักกันในชื่อ ชาวอาข่า หรืออีเก้อ) และชาวไตเท่านั้น ยังสามารถชมการแสดงระบำพื้นเมืองเพลิดเพลินกับการนวดแบบชนกลุ่มน้อย และเรียนรู้ขนบธรรมเนียมท้องถิ่นอีกด้วย (Chen, 2025: 68)

ประวัติศาสตร์นิพนธ์และตำนานต้นกำเนิดเมืองมาว

นอกจากข้อมูลทางวิชาการแล้ว เนื้อหาสาระในหนังสือเผยให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของคณะนักวิชาการไทอาหมต่อการไปเยือนเมืองมาว (เมืองรุ่ยลี่ ในปัจจุบัน) โดยที่ตั้งของเมืองรุ่ยลี่อยู่ที่ตำบลเมืองมาว บริเวณเชิงเขาด้านตะวันออกเฉียงเหนือของแอ่งที่ราบรุ่ยลี่ มีแนวภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ห่างออกไปทางตะวันออกเฉียงใต้ราว 34 กิโลเมตร คือแม่น้ำรุ่ยลี่อันมีชื่อเสียง ในอดีตลำน้ำสายเก่าเคยไหลผ่านตัวเมืองโดยตรง “เมืองมาว” เป็นคำในภาษาไต ซึ่งใช้เรียกทั้งพื้นที่แอ่งทั้งหมดและที่ตั้ง

ล้านช้าง ประกอบด้วยสถานที่สำหรับการรับประทานอาหาร การจับจ่ายซื้อสินค้า และการพักผ่อนหย่อนใจ โดยนำเสนอภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมของชาวไตหรือไทที่อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำทั้งในจีนและดินแดนตอนล่างของสายน้ำแห่งนี้นอกประเทศ (Chen, 2025: 69)

ศูนย์กลางการปกครองของเมือง มีความหมายว่า “นครแห่งสายหมอก” ส่วนแม่น้ำ เดิมชื่อ “น้ำมาว” อันหมายถึง “แม่น้ำทางใต้ของเมืองมาว” ก่อนจะเปลี่ยนชื่อเป็นแม่น้ำรู่ลี้ในปัจจุบัน (Chen, 2025: 172) สำหรับชาวไทอาหมแล้ว เมืองมาวคือสถานที่สำคัญแห่งความโหยหาอดีต สถานที่ซึ่งเจ้าหลวงเสือก่าฟ่านำผู้คน 9,000 คนข้ามเทือกเขาปาดไก่อสู่อินเดียตั้งแต่ปี ค.ศ.1215

นอกจากเรื่องเมืองทลมาวแล้ว ยังปรากฏข้ออภิปรายเกี่ยวกับอาณาจักรโกสัมพีและต้ากวง จากหนังสือภาษาจีนเรื่อง “*A Study of the Daguang Kingdom and the Guozhanbi Kingdom in the Dai History*” ซึ่งจัดทำโดยสมาคมวิจัยชาวไตแห่งเต๋อหรง เขตปกครองตนเองชนชาติไตและจิงโป (Dehong Dai and Jingpo Autonomous Prefecture) แปลโดย ไค เชี่ยวหวง (Cai Xiaohuang) และเหย เซี่ยวเป่า (Yue Xiaobao) ตลอดจนพงศาวดารท้องถิ่นอื่นๆ และอภิปรายถึง “ความหลากหลายของชื่ออันชวนสับสน” (bewildering variety of names) และประวัติศาสตร์ที่แตกกระจายของอาณาจักรเมืองมาวโกสัมพี (Mengmao Guozhanbi Kingdom) มีการตีความที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอาณาจักรแห่งนี้ เช่น เป็นรัฐที่บรรพชนชาวไตได้สถาปนาขึ้นในช่วง ค.ศ. 567–1488 อย่างไรก็ตามก่อนหน้านี้ชาวไตได้ก่อตั้งอาณาจักรต้ากวง (Daguang Kingdom) ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 6 หลังคริสตกาลถือเป็นรัฐแห่งแรกของชนชาติไต โดยมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ซึ่งปัจจุบันคือมณฑลยูนนานของจีนและประเทศเมียนมาในปัจจุบัน ในขณะที่นักวิชาการท้องถิ่นบางคนมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นระบอบการปกครองในประวัติศาสตร์ แต่นักวิชาการท่านอื่น เช่น ศาสตราจารย์เหอ ผิง (He Ping) ซึ่งอาศัยเอกสารหลักฐานพิสูจน์ว่า “กั๋วจ้านปี้” (Guozhanbi) หรือ “โกสัมพี” (Kawsampi) ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของชาวไตนั้น แท้จริง

แล้วมีพื้นฐานมาจากตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับอาณาจักรโบราณแห่งหนึ่งในอินเดียที่มีชื่อเดียวกัน และมีได้มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชนชาติไทแต่อย่างใด นอกจากนี้ ตำนานเกี่ยวกับอาณาจักรต้ากงในประวัติศาสตร์ของชาวไต ถูกมองว่าเป็นเพียงเรื่องเล่าเชิงตำนานเกี่ยวกับ “อาณาจักรไตกง” (Taigong Kingdom) ในประวัติศาสตร์ของเมียนมา ซึ่งไม่ได้มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ของชาวไต ด้วยเหตุนี้เขาจึงปฏิเสธแนวคิดที่ว่า “เตียนเยว่” (Dianyue) “ฉาน” (Shan) และ “ปง” (Pong) เป็นรัฐที่ก่อตั้งโดยชนชาติไตและชาวฉานด้วยเช่นกัน (Chen, 2025: 172-174)

ผู้เขียนกล่าวว่า ไม่ควรแทนที่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริงด้วยจินตนาการและการอนุมานโดยไม่มีหลักฐานทางรองรับ โดยย้ำว่าควรปฏิบัติต่อดำนาในฐานะ “เรื่องเล่าที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์” ด้วยตำนานและเรื่องเล่าปรัมปราของชาวไตเองนั้น จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาด้วยความระมัดระวัง และต้องอาศัยหลักฐานที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่เป็นที่รู้จักในวงการโบราณคดีว่า “จงแสดงหลักฐานโบราณให้มากกว่านี้” (Show me more fossils) (Chen, 2025: 175) ซึ่งสะท้อนว่าการยืนยันความจริงทางประวัติศาสตร์ต้องตั้งอยู่บนหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นสำคัญ

การถกเถียงครั้งใหญ่เรื่องน่านเจ้า

ช่วงครึ่งหลังของหนังสือ สารະสำคัญประเด็นหนึ่งเกี่ยวข้องกับการไปเยือนเมืองต้าหลี่³ ซึ่งเน้นหนักในประเด็นที่ถกเถียงกันมากที่สุดประเด็น

---

³ วัตถุประสงค์ของการจัดให้ศาสตราจารย์พูคอนเดินทางมาเยือนต้าหลี่ ด้วยต้าหลี่เป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยสืบค้นร่องรอยต้นกำเนิดของชนชาติไต/ไท ชาวไป่ (Bai) มากกว่าร้อยละ 80 ของประเทศจีนอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ดังนั้นเมื่อมีการดำเนินนโยบายปกครองตนเองสำหรับชนกลุ่มน้อยในปี ค.ศ. 1956 จึงได้มีการจัดตั้งเขตปกครองตนเองชนชาติไป่แห่งต้าหลี่ขึ้น และต้าหลี่ยังเคยเป็นราชธานีของรัฐท้องถิ่นที่สำคัญและประสบความสำเร็จถึงสองรัฐ ได้แก่ อาณาจักรน่านเจ้า

หนึ่งทางประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยาว่าด้วยถิ่นกำเนิดของคนไทย ที่รู้จักกันในนาม “อาณาจักรน่านเจ้า” (ค.ศ. 738–902) ว่าเป็นรัฐของคนไทหรือไม่ โดยย้อนรอยประวัติศาสตร์ของทฤษฎีอันไม่มีมูลความจริงนี้จากต้นกำเนิดของนักวิชาการยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ไปจนถึงการถูกหักล้างโดยนักวิชาการทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติ สาเหตุที่อาณาจักรน่านเจ้าและอาณาจักรต้าหลี่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการอภิปรายเรื่องต้นกำเนิดของชนชาติไท/ไต ก็เนื่องมาจากมีนักวิชาการบางส่วนเชื่อว่า อาณาจักรน่านเจ้าได้รับการสถาปนาโดยบรรพชนคนไท/ไต ดังนั้นการที่กุบไลข่านเข้าพิชิตอาณาจักรต้าหลี่ จึงก่อให้เกิดการอพยพครั้งใหญ่ของชนชาติไตหรือไทลงมายังดินแดนประเทศไทยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามนักวิชาการอีกส่วนหนึ่งมีความเห็นแตกต่างออกไปต่อประเด็นดังกล่าว

ผู้ที่เสนอแนวคิดเป็นคนแรกว่าอาณาจักรน่านเจ้าเป็นอาณาจักรของชนชาติไท คือ ดี. เอช. แซนต์-เดอนีส (D. H. Saint-Denys) ชาวฝรั่งเศส โดยในหนังสือเกี่ยวกับชนเผ่าอ้ายเหลา (Ailao) ในประเทศจีน ซึ่งตีพิมพ์ในประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1876 เขาได้เสนอแนวคิดว่า ชนชาติไทเป็นลูกหลานของชาวอ้ายเหลา ซึ่งน่าจะเป็นผู้สถาปนาอาณาจักรน่านเจ้าขึ้น ส่วน แตร็รียง เดอ ลากูเปอรี (Terrien de Lacouperie) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน ได้เสนอทฤษฎีว่าอาณาจักรน่านเจ้าเป็นรัฐของชนชาติไทยหรือไท ในบทนำเรื่อง *The Cradle of the Shan Race* ที่เขียนประกอบหนังสือ *Amongst the Shans* ของ Archibald Ross Colquhoun ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1885 นักวิชาการและนักเขียนหลายคน เช่น E. H. Parker, Emile Rochet, Pierre Lefebvre Portalis, James

---

(Nanzhao หรือเดิมเรียกว่า Nanchao) ในสมัยราชวงศ์ถัง และอาณาจักรต้าหลี่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ด้วยเหตุนี้ เมืองต้าหลี่จึงได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงของจีนอีกด้วย (Chen, 2025: 217)

George Scott, Henry Rodolph Davies, W. W. Cochrane, William Clifton Dodd, W. A. R. Wood และ Wilhelm Credner ต่างได้ตีพิมพ์งานศึกษาวิจัยและบทความทางวิชาการ ซึ่งช่วยเผยแพร่แนวคิดอย่างกว้างขวางว่า อาณาจักรน่านเจ้าเป็นรัฐที่ก่อตั้งโดยชนชาติไทยหรือไท ในบรรดานักวิชาการเหล่านี้ บางคนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียบเรียงและการเขียนประวัติศาสตร์ไทยสมัยโบราณ นับจากนั้นเป็นเวลาหลายทศวรรษ นักวิชาการตะวันตก เจ้าหน้าที่ข่าวกรอง มิชชันนารี และนักการทูตจำนวนหนึ่ง ต่างเขียนหนังสือเพื่อสนับสนุนทฤษฎีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยยืนยันอย่างแข็งขันว่า อาณาจักรน่านเจ้าเป็นรัฐอันทรงอำนาจและรุ่งเรือง ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยชนชาติไทยหรือไท เช่น H.R.Davies, W. C. Dodd, W. A. R. Wood, C.P. FitzGerald และ D.G.E. Hall เป็นต้น (Chen, 2025: 218)

ตามหลักฐานทางภาษาศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1944 นักภาษาศาสตร์ชาวจีนผู้มีชื่อเสียง หลัว ฉางเผย (Luo Changpei) พบว่า อาณาจักรน่านเจ้าน่าจะถูกสร้างขึ้นโดยชนกลุ่มทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman peoples) มิใช่โดยชนชาติไท-ไต (Tai-Dai people) โดยเฉพาะสายราชวงศ์บรรพชนของอาณาจักรน่านเจ้าใช้ระบบการตั้งชื่อที่เชื่อมโยงชื่อของบิดากับบุตรชายเข้าด้วยกัน พบได้ในกลุ่มชาวอี/โลโล (Yi/Lolo) แต่ไม่พบไม่ปรากฏระบบลำดับวงศ์ตระกูลดังกล่าวในกลุ่มตระกูลของชาวไท/ไต หนังสือเล่มนี้จึงเห็นพ้องสอดคล้องต้องกันค้นคว้ายุคสมัยใหม่ว่า น่านเจ้าเป็นระบอบการปกครองของกลุ่มตระกูลภาษาทิเบต-พม่า ซึ่งในช่วงหลายทศวรรษต่อมา นักวิชาการชาวจีนจำนวนมากได้ตีพิมพ์หนังสือและบทความทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อคัดค้านทฤษฎีดังกล่าว นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่า อาณาจักรน่านเจ้าเป็นระบอบการปกครองที่ก่อตั้งขึ้นโดยบรรพชนของชนชาติอี (Yi) และชนชาติไป๋ (Bai) มากกว่าจะเป็นของชนชาติไท/ไต และตั้งข้อสังเกตว่า แม้แต่ตำราประวัติศาสตร์ของไทยก็ได้ชำระทฤษฎีต้นกำเนิด

คนไทยจากน่านเจ้าออกไปแล้ว โดยเปลี่ยนจุดเน้นไปที่วิวัฒนาการในท้องถิ่น และการอพยพจากจีนตอนใต้ลงมาสู่ดินแดนประเทศไทย

บทสะท้อน ข้อเปรียบเทียบเชิงระเบียบวิธี และจุดยืนทางวิชาการ

หนังสือของเฉิน เจียนหมิง มีลักษณะเฉพาะตัวเมื่อเปรียบเทียบกับงานคลาสสิกในสาขานี้ได้แก่ งาน *Tai Groups of Thailand* (2001) ของ Joachim Schliesinger ซึ่ง Schliesinger ให้ภาพรวมของกลุ่มที่มีอยู่ โดยเน้นที่สถิติประชากรและเครื่องหมายทางวัฒนธรรมระดับเน้นพื้นผิว ภาพกว้างของโลกของคนไท หากงานของเฉินมีลักษณะเชิงลึกเป็นเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์มากกว่า เชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และความรู้สึกระหว่างดินแดนปลายทาง (ยูนนานและอัสสัม) ส่วนงานเรื่อง *Thailand: A Short History* (1984) ของ David K. Wyatt ซึ่งให้ประวัติศาสตร์การเมืองที่ทรงอำนาจของการเคลื่อนย้ายชาวไทเข้าสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา งานเขียนของเฉินช่วยเติมเต็มงานของไวแอตต์ ด้วยการนำเสนอมุมมองจากระดับพื้นที่จริง (ground-level view) เกี่ยวกับการขยายตัวไปทางตะวันตกสู่ดินแดนอินเดีย ซึ่งไวแอตต์ ระบุว่า เป็นผลลัพธ์แบบสุดโต่ง (extreme outcome resulting) ที่ทำให้ชาวไทจำนวนมากสูญเสียอัตลักษณ์ความเป็นไทของตนเองไป

ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบการเดินทางของศาสตราจารย์พูคอน กับ การแสวงหาบรรพบุรุษแอฟริกันในงานคลาสสิกอย่าง *Roots: The Saga of an American Family* (1976) ของ Alex Haley งานทั้งสองเรื่องต่างพยายามทำความเข้าใจกับภาวะการสูญเสียรากเหง้าของชุมชนพลัดถิ่น (diaspora) แม้ว่าแนวทางการค้นหารากเหง้าของศาสตราจารย์พูคอนจะดำเนินไปผ่านกระบวนการแสวงหารากทางวิชาการ (academic root-seeking) มากกว่าการสืบค้นทางลำดับวงศ์ตระกูลโดยตรงก็ตาม

ความโดดเด่นทางระเบียบวิธีของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่ปฏิสัมพันธ์อันเปิดเผย (revealing Interactions) ระหว่างผู้นำทางและผู้ถูกศึกษา บทบาททั้งสองด้านของผู้เขียนทำให้สามารถสังเกตช่วงเวลาที่ไม่ราบรื่นอันไหนเมื่อศาสตราจารย์ฟูกอน ได้พบกับกลุ่ม “พิน้อง” (pi-nongs) แต่ไม่สามารถพูดคุยด้วยภาษาของกันและกันได้ ต้องสื่อสารผ่านภาษาอังกฤษผ่านผู้เขียนเป็นล่ามให้ สิ่งนี้เน้นย้ำถึงการเสื่อมถอยทางภาษาของกลุ่มชาวไทพลัดถิ่นอย่างเช่นไทอาหมที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยแบบดั้งเดิมได้แล้ว

จุดแข็งประการหนึ่งของหนังสือคือการรวบรวมแหล่งข้อมูลภาษาจีน เช่น พงศาวดารหมานซู (Fan Chuo) และประวัติศาสตร์ชาวลื้อ เข้าไปในการบรรยายที่ผู้อ่านที่ไม่ใช่ชาวจีนสามารถเข้าถึงได้ ถือว่า เปิดโอกาสที่หาได้ยากสำหรับโลกวิชาการที่ใช้ภาษาอังกฤษในการมองเห็นวิธีที่นักวิชาการจีนตีความต้นกำเนิดของชาวไทผ่านเลนส์ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีว่าด้วยไป๋เยว่ (Baiyue) และมานุษยวิทยาระดับโมเลกุล (molecular anthropology) งานศึกษาของศูนย์มานุษยวิทยาสมัยใหม่แห่งมหาวิทยาลัยฟู่ตัน (Fudan University) (หนึ่งในมหาวิทยาลัยระดับชั้นนำของจีน) ชี้ให้เห็นว่า ชนชาติอี้ (Yi) ในเขตเหลียงชาน มณฑลเสฉวน อาจเป็นลูกหลานของกลุ่มประชากรโบราณจากแถบอินเดียน-ปากีสถาน ซึ่งได้ผสมผสานกับชนเผ่าท้องถิ่นหลังจากอพยพสู่จีนตะวันตกเฉียงใต้ และต่อมาได้มีการผสมกับชาวฮั่นบางส่วน รวมทั้งกลุ่มเอตา หรือ อักตา (Aeta/Agta) ชนดั้งเดิมในเอเชียตะวันออกเฉียง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มนิกริโตแคระอีกด้วย นอกจากนี้ ผลการศึกษายังระบุว่า ต้นสายฝ่ายบิดาของชาวอีในเหลียงชานมีความแตกต่างจากชาวอีในมณฑลยูนนานและกุ่มโจวของจีนอีกด้วย (Chen, 2025: 260)

ในทำนองเดียวกัน ผู้เขียนกล่าวในเชิงอุปมาว่า อาจจะเป็นไปได้ที่จะค้นหาคำนิยามของชนชาติไทยหรือไทได้ ด้วยเหตุที่การตีความพระพุทธศาสนาซึ่งมีความสับสนหลากหลาย พระภิกษุเสวียนจั้ง แห่งราชวงศ์ถัง (Xuanzang หรือที่คนไทยรู้จักในนิยายไซอิ๋วว่า ถังซัมจัง) จึงออกเดินทางในปี ค.ศ. 627 เพื่อแสวงหาความหมายอันแท้จริงของพระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยนาลันทา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย ขณะเดียวกันนิโคเลาส์ โคเปอร์นิคัส (Nicolaus Copernicus) นักดาราศาสตร์ชาวโปแลนด์ ได้สร้างทฤษฎีดวงอาทิตย์เป็นจุดศูนย์กลางของระบบสุริยะ (heliocentric theory) ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิวัติโคเปอร์นิคัส (Copernican Revolution) ดังนั้นในการสืบค้นต้นกำเนิดของชนชาติไท จะสามารถก่อให้เกิดเสวียนจั้งหรือโคเปอร์นิคัสคนใหม่ขึ้นมาได้หรือไม่? (Chen, 2025: 260)

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในบางช่วงอาจเต็มไปด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น เช่น ทางหลวง ปิมน้ำมัน และโรงไฟฟ้า ซึ่งแม้จะให้บริบทสำหรับโลกของคนไทที่กำลังพัฒนา แต่บางครั้งก็ดึงความสนใจออกไปจากเรื่องราวทางวัฒนธรรม ถึงกระนั้นรายละเอียดเหล่านี้ เช่น ม้าเหล็ก (รถจักรยาน/รถแทรกเตอร์) กับการขี่ช้างในอดีต แสดงเชิงสัญลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบสังคมการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจย้อนกลับได้ของการเปลี่ยนผ่านของชาวไทเข้าสู่ความทันสมัย

บทสรุปของการเดินทางสู่จุดเริ่มต้น

An Indian Tai's Journey into the Beginning ของเจินเจียนหมิง เป็นการมีส่วนร่วมที่น่าสนใจต่อการศึกษาชาวไท/ไต หนังสือเล่มนี้แสดงกรอบการลงพื้นที่ของศาสตราจารย์กิริณ พุกอน ไม่ใช่เพียงบันทึกรวบรวมข้อมูลเท่านั้น แต่ในฐานะ “การเดินทางเพื่อค้นพบ” (a journey of discovery) มรดกร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แพร่กระจายไปกว้างไกล

ด้วยการบันทึกรายละเอียดของวัฒนธรรมข้าว สถาปัตยกรรมเรือนใต้ถุนสูง และประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่ซับซ้อนของอาณาจักรน่านเจ้าและเมืองมา ผู้เขียนได้นำเสนอสะพานเชื่อมพื้นฐานสำหรับนักวิชาการเอเชียใต้และจีน

สำหรับแวดวงการศึกษาไทย หนังสือเล่มนี้ตอกย้ำว่าชาวไท/ไตเป็นกลุ่มที่เป็นเนื้อเดียวกัน (remarkably homogeneous group) แม้จะมีการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ ในขณะที่โลกเคลื่อนไปสู่การบูรณาการที่มากขึ้นผ่านโครงการแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม หรือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ซึ่งเป็นเส้นทางอันประกอบด้วยเครือข่ายถนนและเส้นทางรถไฟเชื่อมจีนกับยุโรปผ่านเอเชียกลาง และเส้นทางสายไหมทางทะเล เชื่อมโยงเศรษฐกิจของเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาเข้าด้วยกัน และระเบียงเศรษฐกิจบังคลาเทศ จีน อินเดีย และเมียนมา (The Bangladesh - China-India -Myanmar Economic Corridor) ของจีน งานเขียนของเฉินได้กล่าวเตือนเราว่า เส้นทางที่ยั่งยืนที่สุด คือเส้นทางที่เชื่อมโยงผู้คนเข้ากับ “จุดเริ่มต้น” (beginning) ของตนเอง หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสำหรับนักมานุษยวิทยา นักประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผู้ที่สนใจพลังขับเคลื่อนอันยั่งยืนของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่ข้ามพรมแดน

ภาษาอังกฤษ

Chen Jianming, **An Indian Tai's Journey into the Beginning**, DVS Publishers, 2025.

Haley, Alex, **Roots: The Saga of an American Family**, (30, annotated ed.), Vanguard Press, 2007.

Phukon, Girin, **Tais of Northeast India and Southeast Asia: A Study of Ethno-Cultural Linkage**, DVS Publishers, 2019.

Wyatt, David K., **Thailand: A Short History**, Yale University Press, 1984.

Schliesinger, Joachim, **Tai Groups of Thailand**, White Lotus, 2001.

Hall, D.G.E., **A History of South-east Asia**, Macmillan, 1968.